

CİLT 3

2019
2020
YILI



KAZI
ÇALIŞMALARI



Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

2019-2020 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

CİLT 3

ANKARA 2022

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3714/3
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 192/3

Editör

Dr. Adil ÖZME

e-ISBN: 978-975-17-5051-8 (Takım)
978-975-17-5057-0 (3.Cilt)

Grafik Tasarım

Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafı

Abdulkadir ÖZDEMİR

Aşağı Kaleköy Barajı Projesi / Murat Höyük 2019 Yılı Kurtarma Kazısı

Not: Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil Özme tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

İÇİNDEKİLER

Kadir PEKTAŞ, Selda CİRTİL, Saim CİRTİL, Banu ÇELEBİ BEÇİN 2019-2020 YILLARI KAZILARI	7
Kimiyoshi MATSUMURA BÜKLÜKALE KAZISI 2019	13
K. Levent ZOROĞLU, Mahmut AYDIN, Işık ADAK ADIBELLİ, Hüseyin ADIBELLİ KELENDERİS 2019/2020 YILLARI KAZI VE ONARIM ÇALIŞMALARI	29
Masako OMURA YASSIHÖYÜK AŞAĞI ŞEHİR KAZILARI 2018-2019	49
Mehmet IŞIKLI, Vedat SEZER VAN AYANİS KENTİ 2019-2020 YILLARI KAZI, KORUMA VE ONARIM ÇALIŞMALARI	61
Mikail ERCEK, Mehmet KULAZ, Sinan KILIÇ 2019-2020 YILLARI ESKİ AHLAT ŞEHİRİ KAZILARI	73
Mehmet ÖZHANLI, Ali GÜNDOĞAN, Ersin ÖZEN, Samet KOÇAK, Habibe UĞUZ, Veysel ERDOĞAN PISIDIA ANTIOKHEIA KAZISI 2019 VE 2020 YILI ÇALIŞMALARI	87
Yusuf KIRAÇ, Mehmet SAĞIR, Asuman ALPAGUT, Sibel ÖNAL, Berkay YAŞAR, Ali TAŞ 2020 YILI CEBİRLİ KURTARMA KAZISI	105
Mehmet TEKOCAN ANEMURİUM KAZI VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI: 2019-2020	115
Eşref ERBİL, Gizem KARTAL, Engin Koray SARIOĞLU, Burcu Cemre BAL, Göknur KARAHAN, Metin KARTAL KIZILIN KAZILARI (III) 2019 SEZONU	137
Michael BLÖMER, Dilek ÇOBANOĞLU, Engelbert WİNTNER 2019-2020 YILLARI DOLICHE ANTİK KENTI KAZI SEZONLARI	151

Michael HOFF, Timothy HOWE, Asena KIZILARSLANOĞLU, Rhys TOWNSEND, Nisa Yılmaz ERKOVAN, Emily HAMMERL, Megan MOORE, Dennis MURPHY, Gülsüm ÖZKAN THE ANTIOCHIA AD CRAGUM ARKEOLOJİK ARAŞTIRMA PROJESİ: 2019-2020 SEZONU.....	165
Mihriban ÖZBAŞARAN, Güneş DURU, Nurcan KAYACAN, Melis UZDURUM, Fatma KALKAN, Sera YELÖZER AŞIKLI HÖYÜK 2019-2020 KAZI ÇALIŞMALARI.....	183
Mirko NOVAK, Deniz YAŞIN SİRKE Lİ HÖYÜK 2019 YILI KAZI VE ARASTIRMA ÇALIŞMALARI.....	193
Muhammet ARSLAN YENİ DÖNEM ANI KAZILARI (2019 ve 2020 YILI ÇALIŞMALARI).....	209
Muharrem ÇEKEN, Alptekin YAVAŞ, Gökhan MERİÇ KUBADABAD SARAY KÜLLİYESİ KAZISI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	229
Murat AKAR, Müge BULU, Tara INGMAN, Ulaş AVŞAR, Onur Hasan KIRMAN, Seren BURGAÇ, K. Aslıhan YENER AÇÇANA HÖYÜK, ESKİ ALALAH KENTİ 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	245
Demet KARA, Murat AKAR HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ ALTINÖZÜ TOPRAKHİSAR HÖYÜK KURTARMA KAZISI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	257
Murat ARSLAN, Nihal TÜNER ÖNEN 2019-2020 YILI PHASELİS KAZI ÇALIŞMALARI.....	263
Mustafa DEMİREL, Murat TAŞKIRAN, Meydan PALALI SILLYON KAZISI 2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	275
Murat TÜRKTEKİ, Deniz SARI, Fatma ŞAHİN, Erkan FİDAN, Yılmaz Selim ERDAL, Ömür Dilek ERDAL, Sinem TÜRKTEKİ, Can Yumni GÜNDEM, Yusuf TUNA, Osman DENGİZ KÜLLÜOBA KAZISI 2019 ve 2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	295

Musa KADIOĞLU, Canan ÖZBİL, Mustafa ADAK, Görkem YENİCE, Hazal ERGİN, Çağdaş Halit BORA, Onur BOZOĞLAN, Selin BOZOĞLAN, Tuğba ULUGER, Gülfem AYDIN, Tommaso ISMAELLI, Sara BOZZA 2019 ve 2020 YILLARI TEOS ÇALIŞMALARI (10-11. SEZONLAR).....	309
Mustafa BEYAZIT, Yasemin BEYAZIT, Başaran Doğu GÖKTÜRK, Alper ATICI, Meryem CANSEVEN, Düriye BEYAZ, Nail UYAR KALE-İ TAVAS (TABAE ANTİK KENTİ) ÖREN YERİ VE KALE-İ TAVAS MEZARLIĞI KAZILARI 2019-2020.....	329
Mustafa ŞAHİN İZNİK GÖLÜ BAZİLİKAL KİLİSESİ SUALTI KAZILARI 2019-2020	341
Müjde PEKER, Daniş BAYKAN, Gökür BEKTAŞ, Ceren BAYKAN, Mustafa BİLGİN, Dinçer Savaş LENGER NİF (OLYMPUS) DAĞIARAŞTIRMA VE KAZI PROJESİ: 2020 YILI KAZISI	351
Neşe ATİK 2019 YILI TEKİRDAĞ KRAEVLİALTI ANTİK HERAİON TEİKHOS KAZISI	369
Nevzat ÇEVİK, Süleyman BULUT MYRA VE ANDRİAKE KAZILARI 2019-2020 ÇALIŞMALARI	379
Nicholas CAHILL SARDİS 201-2020	401
Nurettin ARSLAN, Beate BÖHLENDORF _ARSLAN, Caner BAKAN, Mehmet AYAZ 2019-2020 Yılı Assos Kazı Faaliyetleri.....	419
Nurettin ÖZTÜRK, Gencay GÜLOĞLU, İsmail ÖZCİHAN, Merve TOY 2019-2020 YILI TRALLEİS ANTİK KENTİ KAZI VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI	435
Okşan BAŞOĞLU SOFULAR KAZISI 2019 YILI ÇALIŞMALARI	445
Oktay DUMANKAYA, Çağlar AKDAĞ, Ümit YILDIRIM 2019 VE 2020 YILI GERMANİCİA KAZI ÇALIŞMALARI	457

Nuran ŞAHİN, Cengiz TOPAL, Onur ZUNAL, Hakan AYCAN, Melis TATLI, Bahar BABACAN, Üsame ERDİNÇ KLAROS 2019-2020	469
Osman DOĞANAY, Kısmet BACAĞ TYANA KAZISI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI	487

KIZILIN KAZILARI (III) 2019 SEZONU

Eşref ERBİL*

Gizem KARTAL

Engin Koray SARIOĞLU

Burcu Cemre BAL

Göknur KARAHAN

Metin KARTAL

I.GİRİŞ

2019 yılı kazılarımız 19.08.2019-25.09.2019 tarihleri arasında yürütülmüştür¹. Kazı ekibimiz toplam 9 kişiden oluşmuştur². Kazı ekibimiz 2019 yılında Karain kazı evi imkân ve olanaklarını kullanmıştır³. Kızılın Antalya, Döşemealtı İlçesi, Yağca Mahallesi sınırları için-

-
- * Arş. Gör. Eşref ERBİL (MA), Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarih Öncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı, 06100-Sıhhiye Ankara/TÜRKİYE, erbilesref@gmail.com
Doç. Dr. Gizem KARTAL, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarih Öncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı, 06100-Sıhhiye Ankara/TÜRKİYE, gkartal@ankara.edu.tr
Arkeolog Engin Koray SARIOĞLU (MA), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, k.sarioğlu1@gmail.com
Arkeolog Burcu Cemre BAL, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, cemre.bal@yandex.com
Arş. Gör. Göknur KARAHAN (MA), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, gkarahan@ankara.edu.tr
Prof. Dr. Metin KARTAL, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarih Öncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı, 06100-Sıhhiye Ankara/TÜRKİYE, kartalm@ankara.edu.tr
- 1 Kızılın Kazısı 26 Haziran 2019 tarih ve 1226 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı adına Prof. Dr. Metin Kartal Başkanlığında tahsis edilmiştir. Öncelikle Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı'na tahsislerinden ötürü, ek olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne izin ve maddi desteklerinden dolayı ve yine Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'ne maddi katkılarından dolayı şükran ve teşekkürlerimizi bir borç biliyoruz. Cumhurbaşkanlığı Kararı'ndan önce 2017 ve 2018 olmak üzere 2 yıl boyunca Antalya Müzesi Müdürlüğü Başkanlığı'nda gerçekleştirilmiş olan kazımız adına Müze Müdürlüğü'ne teşekkürlerimizi sunuyoruz.
 - 2 Kazı ekibimiz, Kazı Başkanı Prof. Dr. Metin Kartal (Ankara Üniversitesi DTCF), Kazı Başkan Yardımcısı Araş. Gör. Eşref Erbil (A.Ü. DTCF), kazı heyet üyeleri Doç. Dr. Gizem Kartal (A.Ü. DTCF), Araş. Gör. Göknur Karahan (Ankara Üniversitesi), Arkeolog ve doktora öğrencisi Engin Koray Sarioğlu (A.Ü.S.B.E.), Arkeolog ve doktora öğrencisi Burcu Cemre Bal (A.Ü.S.B.E.) ve arkeoloji öğrencileri Muhammet Nuri Aydemir (A.Ü. DTCF), Meryem Sümeyye Güneş (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi) ile temsil edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı adına Bakanlık Yetkili Uzmanı Zonguldak Ereğli Müzesi Müdürlüğü'nden Sanat Tarihçisi Sayın Gökhan Gündoğdu olmuştur. Kazı başkanlığı olarak tüm katılımcılara ve Bakanlık Temsilcisi'ne teşekkürlerimizi sunuyoruz.
 - 3 Karain Kazısı Başkanı Prof. Dr. Harun Taşkıran'a kazı evini kullanmamıza izin verdikleri için sonsuz teşekkürlerimizi iletiyoruz.

dedir. 2019 yılı arazi çalışmaları Nato teli ile çevrili ve Kızılin terası olarak isimlendirdiğimiz alanın otlarla kaplı kısımlarının temizliği ile başlatılmıştır. Zira kazısı yapılan alan mağara terasındaki açık hava yerleşimi şeklinde olduğu için doğal olarak her yıl yabancı otların geliştiği çok yoğun bir bitki örtüsü ile kaplanmaktadır (Resim: 1). Söz konusu teras GPS koordinat verilerine dayanarak deniz seviyesinden 380m. hemen önündeki Kızılin Deresi'nden 40m. ve Antalya Tufa Ovası'ndan yaklaşık 80m. yüksektedir.

2018 yılında yapmış olduğumuz kazımızın kazı alanı üzeri jeotekstillere örtülmüştü. 2019 yılı çalışmaları bu alanın temizliği ile devam etmiştir. İlk gözlemlerimize göre bu alanın söz konusu jeotekstillere çok iyi korunmuş olduğu anlaşılmıştır. Aslında bu adı geçen malzemenin üzerine serdiğimiz toprak dolgunun bile otlarla kaplandığını gördük (Resim: 2). Buna karşın alt kısımlarının tertemiz çıkması örtünün başarılı olduğunu ve tüm sonbahar ve kış aylarındaki Antalya yağışlarına dayandığını göstermiştir. Otların temizliği açısından Kökten, Soylu, Esin ve Çambel alanlarında yoğun bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Alan temizliğinin ardından kazı alanının karelej kabloları yerlerine takılmış, şakullerle plankareler oluşturulmuş ve kazı alanı kazıya hazır hale getirilmiştir (Resim: 3). Bu aşamadan sonra alanın bilimsel tekniklerle yapılan kazısına geçilmiştir.

II. 2019 YILI KÖKTEN ALANI KAZILARI

Kökten Alanı olarak isimlendirilmiş olan üst terasın kuzey-güney yönünde bulunan D, E, F, G, H, I ve J aksının doğu-batı yönünde kesiştikleri 15, 16 ve 17 akslarının bulunduğu alan kazısına söz konusu plankarelerde kartezyen koordinatları sistemiyle başlanmıştır (Resim: 4).

Kazı alanında en üstteki güncel toprak bir kenara bırakılacak olursa genel itibarıyla kazı toprağı kırmızı renkli "*terrarossa*" topraktır. Buna karşın kazı alanının üst seviyeleri alt seviyelerine göre biraz daha açık renklidir. Bunun sebebi üstteki seviyelerin doğal etmenlere daha açık olmasından kaynaklanmaktadır. Stratigrafik açıdan daha açık renkli olan bu seviyeler Epi-paleolitik Dönemin oldukça geç aşamalarına ait kültürel bulguların ele geçirildiği tabakalardır. Nitekim 2018 yılında bu seviyelerden 2 adet insan heykelciği tespit edilmişti (Demirel ve diğ., 2020, Kartal, M., 2019). Bu seviyelerin daha da altında koyu renkli *terrasossa* topraklı sedimanlar yer almaktadır. Alanın jeolojik stratigrafisinde üstteki humuslu güncel toprağa "Jeolojik Seviye I" diyoruz. Bunun altındaki açık renkli ve koyu renkli olan *in-situ* tabakalara ise şimdilik kaydıyla "Jeolojik Seviye II" demeyi uygun buluyoruz. Ancak açık renkli olan seviye ile koyu renkli olan seviyeleri de birbirlerinden ayırmak açısından "Jeolojik Seviye IIa" ve "Jeolojik Seviye IIb" şeklinde ayırmak çok daha doğru görünmektedir. Şu halde kısaltılmış isimlendirmeleriyle üstteki güncel toprağı JS I, alttaki *terrarossa* seviyeleri ise yukarıdan aşağıya doğru JS IIa (açık renkli kızıl) ve JS IIb (koyu renkli kızıl) diye isimlendirmek şimdilik kaydıyla kabul ettiğimiz bir durumdur (Resim: 5).

Bu dolgu doğal nedenlerle birikmiş çok sayıda irili ufaklı kalker döküntü barındırır. Kazı alanının neredeyse bütününe yayılmış olan iri kalker bloklar da yer almaktadır (Resim: 6). Kalker blokların düşme nedenleri arasında en kuvvetli ihtimal depremler olmalıdır diye dü-

şünülmektedir. Zira böylesi kalker bloklar çevredeki Karain, Öküzini ve Suluin gibi diğer benzeri yerleşimlerden de bilinmektedir. Bu durum Antalya çevresinde tarih öncesinde çok sarsıntılı depremlerin olduğunu göstermektedir. İster dolgu üzerinde isterse dolgu içerisinde olsun bu kalker bloklar depolanma açısından çok önemli rol oynamışlardır. Olasılıkla tarih öncesi dönemlerde insanların gündelik yaşam koşullarına da etki etmişlerdir. Binlerce yıllık zaman sürecinde taşların dik kaya yüzeyindeki kırılma ve kopmalarla aşağı düşmesi özellikle yerleşimin güney kısmında etkili olmuştur. Dik kaya dibindeki kayaçlar depolanma sürecinde kaya aralarındaki boşluklar nedeniyle güney duvarındaki D 16 karesinde kısmen karışıklık oluşmasına da neden olmuştur. D 16 plankaresi kazı alanının en güney ucunda yer alan fay kırığına yaslanmaktadır (Resim: 7). Bu nedenle dik kalker duvar ile sedimanlar arasında doğal olarak üst taraftan karışmalar olmaktadır. Bu plankareye ait eleme işlemleri ve tasnif çalışmaları bu durum dikkate alınarak not edilmiştir. Ancak bu karışık kısım E karelerinden itibaren kuzeye doğru tamamen kaybolmuş ve *in-situ* seviyeler şeklinde karşımıza çıkmıştır.

Kazı tekniği açısından her bir metrekairelik plankarede her bir 10cm.lik dolgu ayrı kazılmış ve ayrı tasnif edilmiştir. Çıkan her bir sediman kovanı kendi tabakası içinde, en üstte 5mm.lik elek, ortada 3mm.lik elek ve en altta 1 mm.lik elek olmak üzere kazı alanındaki uygun bir eleme noktasında kuru olarak elenmiştir⁴ (Resim: 8). Her bir elek boyu kendi içinde poşetlenerek (Resim: 9) kazı evindeki sulu eleme noktasında yeniden 3 farklı boy elekte bu kez sulu olarak elenmiş (Resim: 10) ve toprağından arınmış olan malzeme kurumaya bırakılmıştır. Kuruyan her bir elek boyu kendi içinde masalara serilmiş ve içlerinden kültür varlığı olan tüm materyaller toplanmıştır. Bu aşama mikro düzeyde arkeolojik tasnif içermektedir. Örneğin tohumlar, yumuşakça kalıntıları, balık dişleri, mikro-fauna örnekleri, mikrolitler vs. gibi materyaller tek tek toplanmıştır. Tasnif edilen tüm malzeme daha sonra çalışılmak üzere ayrı ayrı poşetlenerek kendi tabakası içinde koruma altına alınmıştır.

Tablo 1’de görüleceği üzere 14 plankarede 46 arkeolojik tabaka kazılmıştır. Tüm arkeolojik seviyeler “kartezyen koordinatları” kazı sisteminde gerçekleştirilmiştir. Kazı sırasında ele geçirilen tüm arkeolojik materyaller tabakasına ve yükseltisine göre alınmıştır.

KAZILAN PLANKARELER	ARKEOLOJİK SEVİYELER	YÜKSELTİLER (cm)
D 16	5, 6, 7, 8	-210 / -250
D 17	5, 6, 7, 8	-210 / -250
E 15	7, 8, 9	-230 / -260
E 16	5, 6, 7, 8	-210 / -250
E 17	5, 6, 7, 8	-210 / -250
F 15	13	-290 / -300
F 17	7, 8, 9, 10	-230 / -270

4 Alanda kuru elek yapılmasının nedeni sulu elek yapabilecek bir olasılığın bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Kızılın kazılarının planlanması aşamasında kazı alanının aşağısındaki dere kısmında bir pınar olduğunu ve mümkün olursa kazı toprağının burada elenmesi işleminin yapılabileceğinden bahsetmiştik. Ancak Yağca Mahallesi sakinlerinin su şebekelerinin çok yoğun kireç içermesi nedeniyle suyu buradan temin etmeye başlaması ve bu pınarı ıslah çalışmaları bizim kullanabilme olasılığımızı tümüyle imkânsız kılmıştır.

G 16	7, 8, 9, 10	-230 / -270
G 17	7, 8, 9	-230 / -260
H 15	8, 9, 10	-240 / -270
H 16	8, 9, 10	-240 / -270
H 17	8, 9, 10	-240 / -270
I 16	8, 9, 10	-240 / -270
I 17	8, 9, 10	-240 / -270

Tablo 1: 2019 yılı kazılan alanlar.

Kazılarımız esnasında E 16 plankaresinin 5. arkeolojik seviyesinden itibaren çok iri bir kalker kaya bloğu ortaya çıkmıştır (Resim: 11). Aslında bu blok altında, daha önceden düşmüş olan bir diğer büyük kaya kütleli daha vardır. Gelecek yıllarda bu kaya bloklarının bir şekilde yerlerinden alınarak kazı alanının güvenliğinin sağlanması gerekecektir. Kazı alanının H16 ve I16 plankarelerinde de çok yoğun iri kalker bloklar gözlemlenmiştir. Kazı alanlarından tespit edilen iri kalker bloklar (Resim: 12) ekibimizin kolektif çalışmalarıyla yerlerinden kaldırılmışlardır.

Tablo-1’de görülen son arkeolojik seviyelerin kazılmasının ardından alanda detaylı fotoğraflama ve belgeleme işlemleri gerçekleştirilmiştir (Resim: 13-14). Gelecek sezonda yapılması öngörülen çalışmalar belirlenmiştir. Bu öngörülere göre iş boyutu tahmini yapılmış, notları alınmıştır. Kazı sonunda kazıya ilişkin tüm kazı malzemesi temizlenmiş, kurutulmuş ve Karain Kazı evi malzeme deposuna yerleştirilmiştir. Kazı alanı beyaz renkli jeotekstillerle dikkatli bir biçimde kapatılmıştır (Resim: 15). Jeotekstillerin üzerine irili ufaklı ancak kazı alanına zarar vermeyecek biçimde taşlar döşenmiştir. Bu jeotekstillerin kenar kısımları kazının elenmiş topraklarının üzerlerine dökülmesiyle güçlendirilmiştir. Zira bu jeotekstille geçen sene (2018) aynı biçimde kapatılan alanın tertemiz ve zarar görmeden korunmuş olması, tecrübeye dayalı olarak bu sene de benzer biçimde koruyabileceğini düşündürmektedir. Çalışmaların her bir aşamasında fotoğraflama ve belgeleme işlemleri devam etmiştir. Tüm alan muntazam bir biçimde doğal haliyle bırakılmıştır. Kazı sırasında oluşan çöpler kovalarından toplanmış ve alanda hiçbir çöp kalıntısı bırakılmamıştır. Kazı alanı sınırlarını oluşturan “nato tellerinin” çok az sayıda da olsa zayıflamış olan dikenli telleri onarılmış ve güçlendirilmiştir. Kazı alanının kapısı kilitlenerek anahtarları Karain Örenyeri bekçilerine teslim edilmiştir.

III.2019 YILI ARKEOLOJİK BULUNTULARI

Toprak dolgu içinden çok sayıda yontmataş malzeme ele geçirilmiştir. Bunlar genel görünümü itibarıyla Epi-paleolitik Dönem buluntularını işaret etmektedir. Buluntular arasında; çekirdekler, yongalar, dilgiler, dilgicikler, yontma artıkları, mikrolitler, makrolitler ve kıymık boyutundaki yontmataş elemanlar vardır. Mikrolitler teknik açıdan prizmatik dilgi çekirdeklerinden çıkarılan dilgicikler üzerine yapılmışlardır. Bunların bazılarında çentikli budama tekniği (mikroburin) kullanılmıştır. Özellikle 7. arkeolojik seviyeden önceki tabakalarda geometrik mikrolitlerin sayısı biraz daha fazladır. Buna karşın 7. arkeolojik seviyeden daha aşağıda olan tabakalarda geometrik olmayan mikrolitler yoğunlaşmaktadır. Geçtiğimiz yıl

bulunan insan heykelcikleri geometrik mikrolitli seviyelerden tespit edilmişti. Bu durum Kızılin'in bu seviyelerinin Yakın Doğu'da Natuf Kültürü evresi ile çağdaş olabileceğine işaret etmektedir. Antalya'da kazısı Kızılin'den çok daha önce yapılmış olan Öküzini yerleşiminin özellikle III. arkeolojik ünitesinin bu seviyeler ile çağdaş olması gerektiğini düşünüyoruz (Lopez-Bayon ve diğ., 2002). Kazılarımızda makrolitikler açısından en çok karşımıza çıkan yontmataş öğeler arasında taş kalemler vardır. Kızılin'de bu aletlerin birçok versiyonu ile karşılaşırız. Aslında bu durum yani taşkalemlerin sayıca fazlalığı bölgede daha önceden kazısı yapılmış olan Öküzini ve Karain B gibi Epi-paleolitik yerleşimlerinden bilinen bir şey değildir. Bunun nedenini henüz bilemiyoruz. Makrolitikler açısından diğer aletler arasında önem sırasına göre ön kazıyıcılar, çentikli aletler, *piece esquillee* ve taş delgiler bulunmaktadır. Kızılin yontmataş tipolojisi hakkında yayımlanmış 2 makale bulunmaktadır (Kartal,G., 2019; Kartal,G. ve diğ., 2020).

Kızılin yontmataş teknolojisi açısından bu yılki çalışmalarımızda tek ve iki kutuplu prizmatik dilgi çekirdekleri en tipik buluntular arasındadır. Bu çekirdeklerin geneli direkt yontma tekniğinde işlem gördüğü için dilgi ve/veya dilgicikler kısmen düzensiz kısmen de düzenlidirler. Düzenli dilgi/dilgicik oranı çok düşüktür. Dolayısıyla dilgi/dilgiciklerin üst yüzeylerinde görülen ayrıtlar genellikle az paralellik gösterirler. Kızılin yontmataş teknolojisi hakkında yayımlanmış 1 adet makale bulunmaktadır (Erbil ve diğ., 2020). Kemik alet ve kullanılmış kemik objelerin sayısı oldukça azdır. Bir adet bız yanında özellikle üzerindeki cilalanma izlerine dayanarak bazı kemiklerin kullanılmış olduklarını düşünmekteyiz. Bunların fonksiyonları hakkında şimdilik bir şey söylememiz mümkün değildir. Ancak belirtmeliyiz ki bunların üzerlerindeki cilalanma mide asidinde dair bir parlama değildir. Dolayısıyla etçillerin midesinden geçmiş bir kemik grubundan bahsetmiyoruz. Bu konuda henüz bir makale hazırlanmamıştır.

Kazıda I16/9 plankaresinde ve arkeolojik seviyesinde kumtaşı üzerine yapılmış bir adet yivli-oluklu taş (*shaft straightener*) tespit edilmiştir. Bu alet müze müdürlüğüne envanterlenmiştir. Böylesi aletler özellikle ok saplarının düzeltilmesinde kullanılan aletlerdir. Türkiye'deki Epi-paleolitik seviyelerden ele geçirilen örnekleri çok sınırlıdır. Bununla birlikte çeşitli vurgaç ve ezgi taşlarıyla öğütme taşı parçaları da tespit edilmiştir. Bu konuda henüz bir makale hazırlanmamıştır.

Kızılin'in yumuşakça boncuk koleksiyonunda *Dentalium sp.*, *Columbella rustica* ve *Nassarius gibbosula* türleri yer almaktadır. Bunların henüz uzmanınca detaylı çalışması yapılmamıştır. Ancak 2018 ve 2019 yılı için yaptığımız gözlemler sonucunda; 9 adet *Dentalium sp.*, 15 adet *Columbella rustica*, 20 adet *Nassarius gibbosula* ve 2 adet tanımlanamamış örnek olmak üzere toplamda 46 adet denizel kökenli boncuk tanesi tespit edilmiştir. Bu konuda henüz bir makale hazırlanmamıştır.

IV.2019 YILI TARİHLENDİRME ÇALIŞMALARI

2019 yılı tarihlendirme çalışmaları kapsamında 8 adet örnek almamıza karşın maddi imkânsızlıklar nedeniyle sadece 1 adet tarihlendirme yaptırabildik. Bu örnek listesi Tablo-2’de görülmektedir.

2019 YILI KIZILIN KAZISIKARBON 14 YAŞ TAYİNİ ÖRNEK LİSTESİ					
ÖRNEK NO	ÖRNEK ADI				ÖRNEKLERİN YÜK-SELTİ ARALIĞI
	Plankare	Arkeolojik Tabaka	Jeolojik Tabaka	Niteliği	
1	E 16	7	IIa	Molüsk	-230 / -240 cm
2	F 17	8	IIb	Molüsk	-240 / -250 cm
3	G 17	8	IIb	Tohum	-240 / -250 cm
4	G 17	8	IIb	Molüsk	-240 / -250 cm
5	I 17	8	IIb	Molüsk	-240 / -250 cm
6	G 16	9	IIb	Molüsk	-250 / -260 cm
7	G 17	9	IIb	Molüsk	-250 / -260 cm
8	H 16	9	IIb	Karbon	-250 / -260 cm

Tablo 2: Karbon 14 örnek listesi.

Yukarıdaki tabloda 7 No.lu örnek stratejik olarak bilinçli bir şekilde seçilerek Tübitak Mam’da tarihlendirilmek üzere gönderilmiştir. Tübitak Mam’dan gelen analiz sonucu aşağıda Tablo-3’deki gibidir.

Lab. No	Örnek No	Örnek	Karbon 14 Yaşı (GÖ)
TÜBİTAK-837	G 17 / 9	Molüsk	14956±52

Tablo 3: 7 No.lu C14 örneği sonucu.

Söz konusu örnek yine Tübitak Mam’da laboratuvar yetkilisi olan Dr. Turhan Doğan tarafından kalibre edilmiş⁵ ve iki (2) olasılıkla bize bildirilmiştir (Bkz. Tablo: 4). Buna göre Helix türü molüsken yapılan birinci kalibrasyona göre ve bütün karbon girdisinin diyetinden olduğunu farz ederek sağlanan sonuç %95,4 doğruluk oranıyla M.Ö. 16.401 ile M.Ö. 16.031 aralığında yaş vermiştir. Akdeniz Havzası’nda Helix türleri için bir başka tarihlendirme referansı ile yapılan bir diğer kalibrasyon çalışması dikkate alındığında ise sonuç yine %95,4 doğruluk oranıyla M.Ö. 15.948 ile M.Ö. 15.553 aralığında yaş vermiştir. Her bir durumda şimdilik kaydıyla Jeolojik Seviye IIb için Epi-paleolitik Dönemin erken evrelerinin geç aşaması ve Epi-paleolitik Dönemin orta evresi ile çağdaşlık göstermektedir diyebilmekteyiz. Bu durumda henüz bir tarihlendirme çalışması yapılmamış olan Jeolojik Seviye IIa için ki 2018 yılında tespit etmiş olduğumuz insan heykelcikleri bu seviyelerle ilişkilidir, yukarıda belirtilen bu tarihlerden daha erken değerler göstereceklerdir. Kızılın’ın tüm seviyelerinin

5 Sayın Dr. Turhan Doğan’a yardımlarından ötürü teşekkürlerimizi sunuyoruz.

tarihlendirilmesi gerektiğinin bilincinde olarak bunu bir görev addediyor çalışmaların devam edeceğini taahhüt ediyoruz.

Lab. No	Örnek No	Kalibrasyon	Kalibre edilmiş (MÖ)	Kalibre edilmiş (MÖ)
TÜBİTAK-837	G 17 / 9	1.yaş aralığı	16401	16031
TÜBİTAK-837	G 17 / 9	2.yaş aralığı	15948	15553

Tablo 4: 7 No.lu örneğin düzeltilmiş tarih sonuçları.

V. FAUNAL BULUNTULAR

Geneli kırık olarak ele geçen kemikler ve molüskler tespit edilmiştir. Kemik grubu içinde mikrofauna kalıntıları da vardır. Bunlar 3 ve 1mm.lik eleklerden toplanmışlardır. Mikrofaunal tür tanımlamalarında gerçek bir çalışma yapmaksızın yapılan ilk gözlemlere göre⁶; kör fare, ev faresi, kertenkele, kirpi, yılan ve sincap tespit edilmiştir. Yılan sayısının fazla buna karşın sincap sayısının kısıtlı sayıdaki örneğe rağmen az olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte mikrofaunal buluntuların büyük bir çoğunluğunda mide asidinde maruz kaldığı da belirtilmiş olup bunun olasılıkla yırtıcı kuşlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Gerek kazı sırasında gerekse 5mm.lik eleklerden ele geçirilen kemiklerin boyutları küçüktür. Bunun nedeni kemiklerde yoğun bir fragmentasyon olgusunun varlığıdır. Böylesi kemik parçalanmasının hem insan faktörü hem de olasılıkla yırtıcı familyasından hayvanların oluşuyla açıklanabileceğini düşünüyoruz. Zira bu fragmentasyon olgusunu memeli hayvan dişlerinde de görmek mümkündür. Henüz sadece 2 sezonluk kazı yapabildiğimiz için zooarkeolojik çalışmaların yapılması için yeterince buluntunun ele geçirilmesini beklemek gerekmektedir. Yılların getirdiği tecrübelerle dayanarak kendi gözlemlerimizle tanımlamasını dişler üzerinden yapabildiğimiz türler arasında; kazısını yaptığımız tabakaların nitelikleri itibarıyla tümünün yabani olduğunu düşündüğümüz koyun, keçi ve geyik (alt türlerini bilemiyoruz) gibi orta boy memeli hayvanlar en genel buluntular arasındadır. Bununla birlikte küçük boyutlu hayvanlar arasında türünü bilemediğimiz ancak toy boyutlarında kuşlar ve/veya tavşan gibi kemiriciler yer almaktadır. Hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak çok sayıda kaplumbağa bağı da ele geçmektedir. Yine çok sayıda balık kalıntısı da tespit edilmiştir. Özellikle balıklara ait damak dişleri tanımlanmıştır. Bunların tür tanımlamalarının yapılabilmesi için profesyonel zooarkeoloji uzmanlarının çalışma yapması gerekmektedir. Bunlar hakkında en büyük soru acaba bunların tatlı su mu yoksa tuzlu su balıkları mı olduklarıdır.

Molüskler açısından en yoğun grubu *Helix sp.* türü temsil etmektedir. Bunların Öküzini ve Karain B bulgularıyla karşılaştırıldıklarında beslenmeyle ilişkili olduğunu düşünmekteyiz.

Kızılın'de ayrıca alt türünün ne olduğunu henüz tam olarak bilemediğimiz bir "*canidae*" türü tespit edildi⁷. Alt türünün (sadece 2 olasılık görünmektedir: Kurt ya da köpek) tanımlan-

6 Bu konudaki yardımlarından ötürü Sayın Dr. Öğr. Üyesi Serdar Mayda'ya teşekkürlerimizi sunuyoruz.

7 Bu bilgilendirme için Sayın Doç. Dr. Evangelia Pişkin'e teşekkürlerimizi sunuyoruz.

ması için daha detaylı zooarkeolojik sonuçların yapılması beklenmektedir. Buna karşın bir parmak kemiğinden yapılan bu gözlem araştırmacının edindiği ölçüm sonuçları açısından evcil türlere yaklaştığını dolayısıyla da evcil köpek olabileceği görüşünü desteklemektedir. Zooarkeolojik çalışma hiçbir kemik üzerinde henüz yapılmamıştır. Bu parmak kemiği de bizim kendi şüphelerimiz sonucunda Sayın Pişkin'e iletilmiş ve kendisi tarafından incelenmiştir. Eğer gerçekten bu örnek bir evcil köpek buluntusu ise Tablo-5'e göre (Prassack ve diğ., 2020; Morey, 2014) Kızılın buluntusu dünyadaki en erken evcil köpek kronolojisinde aşağıdaki gibi yerini alacaktır. Kızılın örneği Prassack ve Morey'in tablolarında yoktur ancak daha detaylı çalışmalar yapıldıktan sonra olması durumundaki yeri aşağıdaki gibi görünecektir.

YERLEŞİM	TARİH (GÖ)	KÜLTÜR
Goyet Mağarası, Belçika	cal. 35,700	Aurignacian
Razboinichya Mağarası, Sibirya	cal. 33,000	NA
Fels Mağarası, Almanya	29,800-35,700	Gravetiyen
Predmostí, Çekya	cal. 28,500	Gravetiyen
Ulakhan Sular, Sibirya	cal. 16,900	NA
Eliseevichi, Rusya	cal. 16,500	Epigravetiyen
Kızılın, Türkiye (?)	cal. 16,401-15553 (MÖ)	Epipaleolitik
Mezin, Ukrayna	20,000-8000	Epigravetiyen
Mezhirich, Ukrayna	14,500	Epigravetiyen
Morin Kaya Sığınağı, Fransa	cal. 14,700	Magdalenian
Bonn-Oberkassel, Almanya	cal. 14,100	Magdalenian
Kesslerloch Mağarası, İsviçre	cal. 14,100	Magdalenian
Ein Mallaha, Filistin	12,000	Natufian
Saint-Thibault, Fransa	cal. 11,600	Epipaleolitik
Senckenburg, Almanya	12,000-9000	Mezolitik

Tablo 5: Kızılın örneğinin olası yeri.

VI. BOTANİK BULUNTULAR

2018 yılında olduğu gibi 2019 yılında da özellikle kuru ve sulu eleme sırasında 3 ve 1mm. lik eleklerden çok sayıda tohum taneleri ele geçirilmiştir. Bunların hiçbiri henüz çalışılmadı⁸ ancak tüm buluntular toplanmakta olup yapılacak çalışmalardan sonra değerlendirilecektir.

SONUÇ ve PLANLAMALAR

2019 yılı kazı çalışmalarımız yeni bulguların eklenmesi, tarihlendirme çalışmalarının sonuç vermeye başlaması ve faunal kalıntı tespitlerinin zaman içinde artmaya başlamasıyla daha çok bilgi sunabileceğimiz verileri gün ışığına çıkarmaktadır. Yontmataş teknoloji ve tipoloji çalışmalarının detayları kazı ekibimizin 2 farklı grubuyla yapılmaktadır. Bunların ilk

8 Bu çalışma Sayın Dr. Ceren Kabukçu tarafından yapılacaktır.

sonuçları yayınlanmıştır. Yeni buluntuların da çalışılıp eski verilerin üzerine eklendiğini belirtmeliyiz. Söz konusu 2 grup (teknoloji ve tipoloji çalışma grupları) bu yapılan araştırmaları zaman içinde farklı yayımlarla bilim âlemine sunacaklardır.

Kızılın 2018 ve 2019 yılı çalışmalarımızın temelinde, Kökten Alanı olarak isimlendirmiş olduğumuz teras alanının gelecekte geniş bir biçimde açılabilmesi için dikey kazı çalışmaları yapılmıştır. Dikey kazı çalışmalarımızın 2 ya da 3 yıl daha sürmesi planlanmıştır. Ardından açılacak olan geniş teras alanı kazısı Kızılın'ın nitelik açısından nasıl bir yerleşim olduğu hakkında daha iyi veriler sunacaktır. Kızılın acaba bir temel kamp alanı mıdır? Değilse asıl niteliği nedir? Karain B ve Öküzini yerleşimleri ve hatta Beldibi ile olan ilişkisi var mıdır? Varsa nedir? Bu gibi soruların cevaplarını henüz bilemiyoruz. Ancak araştırma sorularımızın temelinde bunlar yatmaktadır. Kızılın'de elde edebileceğimiz veriler doğrultusunda insan davranışları hakkında da çalışmalar gerçekleştirmek istiyoruz.

KAYNAKÇA

DEMİREL, M., G. KARTAL, E. ERBİL, Z. B. AĞIRSOY, İ. B. ERDEM, P. PERÇİN, B. C. BAL, M. MUTLU, M. KARTAL, 2020, "Kızılın Kazıları (II) 2018 Sezonu", *41. Kazı Sonuçları Toplantısı-III*: 221-235.

ERBİL, E., Z. B. AĞIRSOY, P. PERÇİN, M. MUTLU, 2020, "Kızılın Terası Yontmataş Teknolojisi: İlk Sonuçlar", *35. Arkeometri Sonuçları Toplantısı*: 281-292.

KARTAL, G., 2019, "Kızılın Yontmataş Endüstrisinin Tekno-Tipolojik Analizi (İlk Sonuçlar-2017)", *34. Arkeometri Sonuçları Toplantısı*: 305-322.

KARTAL, G., İ.B.ERDEM, B.C.BAL, 2020, "Kızılın Teras Alanının Yontmataş Alet Endüstrisinin Tipolojik Analizi-2018", *35. Arkeometri Sonuçları Toplantısı*: 331-349.

KARTAL, M., 2019, "2018 Excavations at Kızılın, Kızılın 2018 Yılı Kazısı", *Anmed*, 17: 109-114.

LOPEZ-BAYON, I., J.-M. LEOTARD, M. KARTAL, 2002, "Sequence Stratigraphique de la Grotte d'Öküzini. Remplissage Naturel et Remplissage Anthropique", *Öküzini: Final Paleolithic Evolution in Southwest Anatolia*, Eds. I.Yalçınkaya, M. Otte, J.Kozłowski, O. Bar-Yosef: 27-39.

MOREY, D. F., 2014, "In Search of Paleolithic Dogs: A Quest with Mixed Results", *Journal of Archaeological Science*, 52: 300-307.

PRASSACK, K. A., J.duBOIS, M. LÁZNIČKOVÁ-GALETTOVA, M. GERMONPRÉ, P.UNGAR, 2020, "Dental Microwear as a Behavioral Proxy for Distinguishing Between Canids at the Upper Paleolithic (Gravettian) Site of Předmostí, Czech Republic", *Journal of Archaeological Science*, 115: 105092 (1-10).



Resim 1: Kızılın Terası temizlik çalışmaları.



Resim 2: Kızılın Terası kazı alanı.



Resim 3: Kızılın Terası kazı alanı hazırlık çalışmaları.



Resim 4: Kızılin Terası 2019 kazı çalışmaları.



Resim 5: Kazı Alanı jeolojik seviyeleri.



Resim 6: Kazı Alanında iri kalker bloklar.



Resim 7: D 16 Plankaresinde karışıklığa neden olan açıklık ve iri kayalar.



Resim 8: Kazı toprağının 3 farklı elekte (0,5-0,3-0,1) kuru elenmesi.



Resim 9: Elenmiş toprağın farklı boyutlarda tasnifi.



Resim 10: Kuru elenmiş toprağın 3 farklı elette (0,5-0,3-0,1) sulu elenmesi.



Resim 11: Kazı alanındaki iri kaya blok.



Resim 12: Kazı Alanındaki iri kalker bloklar ve kazı çalışmaları.



Resim 13: 2019 Yılı kazısında inilen son seviyeler, üstten görünüm.



Resim 14: 2019 Yılı kazısında inilen son seviyeler, yandan görünüm.



Resim 15: Kızılin Terası 2019 yılı kazı alanının kapanmış hali.